

Vraag	Antwoord	Scores

8 maximumscore 2

a

- de coniunctivus van verbod / de (coniunctivus) prohibitivus / (Ne en) de coniunctivus
Of woorden van overeenkomstige strekking. 1

b

- Voorbeelden van een goed antwoord zijn: 1
  - wrevel/ergernis (bij Hannibal)
  - dat het (volgens Hannibal) overduidelijk is (dat Saguntum niet aan de Ebro ligt)

Opmerking

Bij a geen scorepunt toekennen wanneer alleen geantwoord is 'Ne (transieris)'.

9 D

10 maximumscore 2

a

- Letterlijk betekent het 'als het lot/geluk zal aarzelen/twijfelen'; er wordt (met deze verzachtende woorden) bedoeld 'als we geen geluk hebben / als we zullen verliezen / als we (moeten) sneuvelen'.
Of woorden van overeenkomstige strekking. 1

b

- mortem(ve) (regel 23) 1

Opmerking

Bij a het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

11 maximumscore 1

sententia

Opmerkingen

- Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'γνώμη'.
- Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'hyperbool'.

Tekst 2

---

12 maximumscore 1

Om slag te leveren (tegen Rome) / op te trekken naar Rome steekt Hannibal (vanuit het kamp) de Anio/rivier over.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores

13 maximumscore 1

Er staat (in regel 22) dat het gevecht gunstig verliep (en uit de context blijkt dat de Carthagers verliezen). / Er wordt (in regel 23) het woord vijanden gebruikt (en uit de context blijkt dat daarmee de Carthagers bedoeld worden).

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Het scorepunt niet toekennen wanneer geantwoord is 'Er wordt (in regel 22) het woord stad gebruikt (en uit de context blijkt dat daarmee Rome bedoeld wordt).'

14 maximumscore 1

De ruiters zien eruit als soldaten/bondgenoten van het Carthaagse leger. / De bevolking was niet op de hoogte van het overlopen van de Numidiërs. / De bevolking denkt dat deze overlopers van de Aventijn vluchten voor vijanden / verdreven zijn door vijanden (die de Aventijn ingenomen hebben).

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Het was Romeinse soldaten verboden zich in wapenrusting in Rome te bevinden (en deze Numidiërs zijn gevechtsklaar/gewapend).'

15 maximumscore 1

In deze situatie (in de regels 29-30) is Hannibal van plan slag te leveren / stelt Hannibal zijn leger in slagorde op; in de eerdere situatie was hij op verkenning. / Hannibal neemt in deze situatie (in de regels 29-30) zijn hele leger mee; in de eerdere situatie alleen de ruitery / een deel.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores

16 maximumscore 1

Nee, met exercitibus wordt zowel het Romeinse als het Carthaagse leger bedoeld / worden de legers van beide kanten/partijen bedoeld / worden beide legers bedoeld; met omnes copias wordt alleen het Carthaagse leger bedoeld.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- *Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- *Niet fout rekenen wanneer in een overigens correct antwoord de ontkenning impliciet gelaten is.*

17 maximumscore 2

a

- angst/vluchten voor de vijand / dreiging/overmacht van vijanden 1

b

- Je ziet de soldaten met moeite hun wapens meenemen; dit is een levendige beschrijving van de situatie. 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij b het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

18 maximumscore 1

potiundae (regel 37)

Vraag	Antwoord	Scores

19 maximumscore 3

a

- Bij elke poging om Rome in te nemen / met de Romeinen slag te leveren breekt een noodweer los. / Het lot / De goden zou(den) Hannibal / de Carthagers ongunstig gezind zijn. 1

b

- (Hannibal hoort) dat de grond waarop Hannibal zijn legerkamp heeft opgeslagen (sindsdien/daardoor) niet minder waard is geworden / door iemand in Rome / door een Romein is gekocht / aan iemand in Rome / aan een Romein is verkocht 1

c

- (Hannibal hoort) dat de Romeinen versterkingen/troepen naar Spanje gestuurd hebben (die de Romeinen kennelijk niet nodig vinden voor de verdediging van Rome) / dat er troepen/soldaten vanuit Rome (naar Spanje) vertrokken zijn 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij b niet fout rekenen wanneer geantwoord is '(Hannibal hoort) dat de grond waarop Hannibal zijn legerkamp heeft opgeslagen is gekocht/verkocht'.

20 maximumscore 2

a

- (Publius Cornelius) Scipio (Africanus Maior) 1

b

- Voorbeelden van een goed antwoord zijn: 1
  - Er staat dat de Romeinen heel bang zijn; in tekst 2 verjagen de Romeinen Hannibal tijdens zijn verkenningstocht nabij Rome.
  - Er staat dat de Romeinen heel bang zijn; in tekst 2 krijgt Hannibal (misschien ten onrechte) te horen dat het stuk grond waarop zijn kamp staat, verkocht is (voor de normale prijs).
  - Er staat dat de Romeinen bang worden bij het horen van de naam Hannibal; in tekst 2 worden de Romeinen bang bij het zien van de Numidische overlopers in de stad.

Opmerkingen

- *Bij a niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Scipio Minor'.*
- *Bij b geen scorepunt toekennen wanneer alleen geantwoord is 'Er staat dat er geroepen wordt 'Hannibal voor de poorten!' / dat de Romeinen Hannibals naam te horen krijgen; in tekst 2 wordt alleen beschreven dat de Romeinen Hannibal dicht bij de muren zien rondkijken.'*